

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
1. Pop. (Brassai-utca) 10

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Sz. N. Sz. —

Kéziratok kizárólag
szerkesztőséghez
érkeznek. Kéziratot
nem adjunk vissza

NYUGAT

ISIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lej
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 1-50

1925 szeptember 5 Szomb

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 205 szám

5685. Elul 16

Weizmann Sir Herbert Samuelnál

Innsbruck, szeptember 4. Weizmann professzor, aki vasárnap éjjel Bécsből elutazott, Innsbruckba érkezett. Itt Sir Herbert Samuel vendége volt, akivel zsidó közügyekről tárgyalt.

Szokolov Baselle utazott

Bécs, szeptember 4. Nachum Szokolov tegnap Basella utazott, hogy a jeruzsálemi judaisztikus tudományos intézet kuratóriumának ülésén részt vegyen. E hónap huszonharmadikán a héber egyetem kuratóriuma tart ülést Münchenben. Ezen a tanácskozáson Albert Einstein is meg fog jelenni.

Összeomlott Németország kommunista-politikája

Berlin, szeptember 4. A „Rote Fahne“ mai száma a moszkvai Internacionálé végrehajtóbizottságának levélét közli, amely a németországi kommunistapárt azonnali átszervezését követeli. A levél éles bírálat alá veszi a párt eddigi politikáját és azt kívánja, hogy a németországi kommunisták haladéktalanul kezdjék meg propagandájukat a szakszervezetekben, gyárakban és üzemekben. A párt vezetősége, értesülésünk szerint, már is meghajolt a moszkvai követelés előtt és azt a határozatot hozta, hogy taktikáját az utasítások szerint megváltoztatja és ebből a célból a párt élén álló Ruth Fischer helyébe Taelmant, a volt kancellárjelöltöt állítja.

Herzl hamvait egy éven belül Erec Jisráélbe szállítják

Bécs, szeptember 4. Az ujonnan megválasztott cionista Akciónakomité hétfőn küldte ki azt a bizottságot, amelynek feladata lesz Herzl Tivadar hamvainak Erec Jisráélbe való átszállítását előkészíteni. A bizottság tagjai: Leon Motzkin, az Akciónakomité elnöke, Josef Cowen, David Jellin, dr. Alfred Klee, Johann Kremenetzky, dr. Leopold Plaschkes és dr. Izidor Schalit. A bizottság feladata intézkedni, hogy Herzl Tivadar, annak szülei és felesége hamvait átvigyék. A cionista mozgalom nagy vezérének és hozzátartozóinak hamvait a Karmel hegyén fogják méltó módon eltemetni. Az Akciónakomité elhatározta, hogy egyúttal David Wolfsohn, Herzl utódjának tetemét és felesége hamvait szintén át fogják vinni a szent földre.

Masaryk nem utazik Lonlgrádba

London, szeptember 4. A szentpétervári tudományos akadémia meghívta Masaryk elnököt, hogy vegyen részt az akadémia kétszázéves jubileumán. A pétervári akadémia ma kapta meg Masaryk elnök választát, amelyben az elnök közli, hogy báláson köszöni a meghívást, de legnagyobb sajnálatára nem vehet részt személyesen ezen a jelentős kulturális ünnepélyen. Ezzel szemben a német tudományos világ képviselői bejelentették részvételmüket. Berlinből többek közül Mayer professzor, a híres történész és több más egyetemi tanár elutazik a pétervári ünnepélyre.

Október elsején törlik el a zónarendszert

Bukarest, szeptember 4. (Rapid) A CFR nek azon intézkedése, mellyel az expressz- és gyorsvonatokon érvényben levő zónarendszert eltörli, október elsején lép érvénybe. Egyidejűleg utasították az állomásokat, hogy az ugynevezett luxusvonatokra (Simplon, keleti expressz) is adhatnak jegyet, de csak elsőosztályt és fel kell számítaniok mindazon díjakat, melyek a vonatoknál járnak.

Abd el Krim újra támad

Madrid, szeptember 4. Szesuan környékén a rifkabilok nagy csapatösszevonásokat eszközölnek, ami arra mutat, hogy Abd el Krim ismét offenzívába kezd. Mellilában ma tizenötezer spanyol katonát hajóztak be a Hucemasi-öböl felé.

A kongresszus mérlege

Irta Marton Ernő

Amikor hétfőn reggel 6 órakor kiléptem a bécsi Konzerthaus kapuján és zúgó fejfel végigmentem a felkelő őszi nap sugaraiban fürdő Ringen, még erősen rezonáltak bennem Szokolov hajnali zárószavai: „Ez a kongresszus, amelyet most lezártunk, nem volt kellemes kongresszus.“ Nyomasztó külső atmoszférában és győtrő belső vívdásokban telt el. És ahogy mentem az éjjeli álmából ébredő körutakon, amint betértem a Stadtpark halkán zizegő fái közé és a reggeli szél friss lehelete végigsimogatta a tizennyolcórás tanácskozástól lázas homlokomat, lassanként kezdtek elrendeződni agyamban a képek és gondolatok, amelyek az előbb még kaotikus összevisszaságban nyomtak lefelé. Még egyszer elismételtem magamban Szokolov kedves megjegyzését, igen, ez a kongresszus nem volt idillikus, a mi kongresszusaink már régóta nem romantikus idillek, hanem a hétköznapi élet kemény realitásainak küzdőterei. Ebből a kongresszusból is teljességgel hiányzott az álmódosítás megszépítő romantikája, ezzel szemben telve volt a gyakorlati élet szürke és néha bántó problémáival. De azt hiszem, hogy talán épen ezért volt ez a kongresszus hasznos kongresszus. Mert nem manifesztálni akart, nem akart görögützet mutatni a figyelő világnak, hanem dolgozott. Dolgozott éjjel-nappal, idegeket őrölő lázas sietséggel és tizenkét nap alatt annyi munkát végzett, mint más népek parlamentjei egy esztendő alatt. Hasznos volt ez a kongresszus és külső és belső eredményei meg fognak mutatkozni már a legközelebbi jövőben.

A végzett munkát három nagy csoportra lehet osztani: a politikai, gazdasági és szervezeti határozatokra. Politikai tekintetben a legfontosabb, hogy megtörtént a döntő lépés a Jewish Agency kibővítése felé. A kongresszus felhatalmazást adott, hogy összeállítsa a Jewish Agency kibővített tanácsát (a Councilt) és elkészítse a Jewish Agency alkotmánytervezetét. Remélhető, hogy e pozitív felhatalmazás alapján a vezetőségnek sikerülni fog tető alá hozni a Jewish Agency régóta húzódo problémáját és ezáltal a nemcionista zsidóságot erőlyesen bekapcsolni a palesztinai országépítő munkába. A Jewish Agency-határozatban teljes mértékben biztosították a cionista világszervezet integritását és azáltal, hogy egy hároméves provizóriumot teremtettek, lehetővé tették, hogy a cionista szervezet mindig szuverenül gyakorolhassa a Jewish Agencyben biztosított jogokat. A cionista világszervezet ezzel a határozattal a Jewish Agency kérdését a maga részéről elintézte, most a cionista világszervezetten kívül álló zsidóságon a sor, hogy megmutassa, hajlandó-e élni a nagylelkűen felajánlott jogokkal. Vagyis hajlandó-e a jogok arányában a kötelességből is kivenni a megfelelő részt. Weizmann bizik benne, hogy a kongresszus határozatában megnyilatkozó őszinte készség az együttműködésre meg fogja tenni a kívánt hatást és hogy a Jewish Agency kibővített tanácsa rövidesen megkezdheti tevékenységét.

A kongresszus többi politikai határozatai méltó és erőlyes hangon követelik az angol kormánytól a mandátumszerződés pontjainak hűséges betartását, de egyben gondot fordítanak arra is, hogy kidomborítsák a cionista szervezetnek a mandatárius hatalommal szemben érzett nagyrabecsülését és bizalmát.

Legfontosabb és legtöbb vitát előidéző problémája volt a kongresszusnak a kolonizáció kérdése, vagyis azok a módszerek, amelyekkel a jövőben a telepítést eszközölni kell. A negyedik allijah követelése győzedelmeskedett a

kongresszuson, de ügyeltek arra, hogy ne érje károsodás a harmadik allijah sem. A kongresszus a budget keretein belül nagy összegeket szavazott meg a középosztályhoz tartozó elemek kivándorlásának előmozdítására és a mezőgazdasági telepítésre szánt költségvetés kétharmadrészét olyan bevándorlók számára tartotta fenn, akik maguk is bizonyos vagyont visznek ki Palesztinába. A költségeloirányzat egyharmadrésze továbbra is chaluc-elemek letelepítésére szolgál. Fontos vivmánynak kell tekinteni azt, hogy a kongresszus a jobboldali elemek erőfeszítései ellenére is kimondotta, hogy a már meglévő munkások kolóniák támogatását továbbra is fentartja és az eddigi szubvenciókat, a kolóniák teljes konszolidációjáig, folyósítani fogja.

Az iparral foglalkozó középosztályu bevándorlók támogatására elhatározta a kongresszus egy palesztinai Iparbank létesítését százezer font sterling alaptőkével és erre a célra már ezévi budgetjéből huszonötezer fontot bocsát az Iparbank rendelkezésére. A szakkörök igen nagy várakozással tekintenek az Iparbank működése elé, amelynek feladata nemcsak az új iparvállalatok alapításának előmozdítása lesz, de talán még inkább a meglévő iparvállalatok teljes konszolidálása és pénzügyi alátámasztása.

A középosztály előretörését jelenti az a határozat is, amely a Palesztina-hivatalok konstitúcióját megváltoztatta. Eddig ugyanis a Palesztina-hivatalok összeállítását teljesen a munkáspártok hatáskörébe tartozott, ami sok viszályosságnak volt az okozója. A kongresszus mostani határozatai szerint a Palesztina-hivatalokban ezután a kivándorló zsidóság összes rétegei igazságos arányban fognak résztvenni. A baloldali pártok erőlyes küzdelmet folytattak a kongresszus e határozatai ellen, de a tanácskozáskorán meggyőződtek arról, hogy a határozatok éle távolról sem irányul a munkásság és a munkásság törekvései ellen, hanem tisztára az országépítés meggyorsítását és megkönnyítését célozzák. Különösen ügyelt a kongresszus arra, nehogy a gyönyörűen fejlődő chalucmozgalom bármilyen tekintetben is hátrányos helyzetbe kerüljön a fokozódó polgári bevándorlás következtében. Remélni lehet, hogy a kongresszus ugy az elvi határozataiban, mint a költségvetés összeállításában megtalálta a szerencsés szintézist a harmadik és a negyedik allijah között.

A harmadik problémakomplexum, a cionista szervezet kiépítése és megerősítése volt. Ebben a tekintetben döntő jelentőségű az a határozat, amely kimondja az egységes sékel bevezetését és ezzel egy belsőleg, mint külsőleg kifejezésre juttatja a szervezet megbonthatatlan egységét. A pártok ezután csakugyan pártok lesznek és nem fognak államot képezni az államban. A kongresszus ezenkívül szorosabbra vonta az összefüggést az egyes palesztinai alapok (Keren Hajjeszód, Keren Kajemet) és a cionista szervezet között, ami szintén nagy mértékben hozzá fog járulni a szervezet megerősödéséhez. Általában megnyilatkozott az az óhaj, hogy a vezetőségnek már a legközelebbi jövőben meg kell kezdenie egy nagystilű és széleskörű organizációs munkát, hogy a cionista világszervezet valóban tetterős és harcra kész népi organizációvá váljék.

Külön megemlítést érdemelnek a kongresszus ama határozatai, amelyek Palesztina zsidó lakosságának a zsidó közteherviselésbe való bevonását célozzák. A kongresszus kimondotta, hogy az iskolai budget jelentős részét Palesztina zsidó lakosságának kell fedeznie s amely nyiban valamelyik kolónia nem fog elegendő

tenni az iskolával szemben fennálló kötelezettségének, úgy a szervezet megvonja a szubvenciót ezektől az iskoláktól.

Nehéz volna részletes méltatásba bocsátkozni annak a munkának, amelyet a kongresszus rövid ülésszései alatt elvégzett. Megállapítható azonban, hogy a határozatok a maguk összességében egy komoly állami lét kibontakozó képét mutatják. Súlyos és mélyreható elhatározások tátonganak a kongresszus pártjai között, egyben azonban valamennyi párt egyetértett, abban, hogy a cél, amely felé törekszünk: a zsidó állam. A különbségek csupán a tempóban és a módszerekben voltak. Hogy a küzdő pártok közül melyiknek oldalán van az igazság, azt az élet és alkalmazott módszerek sikere, vagy sikertelensége fogja eldönteni. Egy azonban bizonyos: valamennyi párt önzetlenül, csupán a magas ideált tartva szemelött, harcolta meg a harcát. És ezért nem lehet és nem szabad nekünk hétköznapi politikai értelemben vett kritikát gyakorolnunk az ellenzéki pártok fölött. Mély meggyőződésünk, hogy az ellenzék, különösen a Grünbaum és Jabotinszky csoport, ha néha kiméletlen és igazságtalan is volt kritikájában, végeredményben tüdővös hatást gyakorolt a kongresszusra és a cionista mozgalomra. De szilárd meggyőződésünk az is, hogy a zsidó politikának alapja csakis az élet, amelyet Weizmann fejtett ki akkor, amikor támadóinak felelt. A mi politikánk nem az erőszakon és nem a hatalmon alapszik, a mi erőnk nem a hadseregben és nem a fegyverekben van, hanem az igazságban. Abban az igazságban, amelynek előbb-utóbb diadalmaskodnia kell a nemzetközi életben. A mi politikánk az igazi békepolitika, amely nem összeveszteni, de kiengesztelni akarja a népeket és el akarja tüntetni a világpolitikából a legnagyobb igazságtalanságot, azt, melyet zsidókérdésnek neveznek. Zsidó államférfi más politikát, mint ezt, nem követhet. A zsidó politikát hirdesse és megerősítse a többi népek között, a zsidó nép kötelessége pedig az, hogy megadja ennek a politikának a bázisát: az anyagi lehetőséget a szociális igazságon felépülő Zsidóországhoz.

Amundsen rövidesen északsarki expedícióra indul

Leszállás nélküli repüléssel akarják kikutatni az északi sarkot. Az északi sarkon nincs szárazföld

(Oslo, szept. 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) A híres sarki utazó, Amundsen, aki nemrég tért vissza északsarki expedíciójáról, a napokban fogadta egy nagy olasz lap munkatársát, aki előtt legközelebbi terveit illetően igen érdekes nyilatkozatot tett. A nyilatkozat érdekesebb részeit itt közöljük:

— Miután legközelebb egy leszállás nélküli átrepülést akarok megszervezni, nem tudom még, hogy vajjon erre a célra alkalmasak-e a repülőgépek. Ezzel szemben ma még azt sem tudom, hogy a kormányozható léghajó erre a célra jobban megfelelne-e. Ma még semmit sem határoztam el, mert ebben az irányban még nagyon sok kísérletet és tanulmányozást kell végeznem. Hogy vajjon ugyanazt az utirányt követném-e, mint amelyet legutolsó röptésem alkalmával követtem? Erre a kérdésre sem tudnék véglegesen válaszolni. Annyi bizonyos, hogy a legutóbbi repülés alkalmával kutatói szempontból nagyon érdekes megfigyeléseket tettünk és nagyon fontos eredményekre jutottunk, — erről sorozatos előadásokat fogok tartani és könyvet írok — azonban sokat foglalkoztat az a kérdés, hogy vajjon kutatói szempontból legközelebb ne induljak-e inkább Alaskából a sarki útra. Nagyon lehetséges, hogy legközelebbi expedícióm végrehajtásakor erre fogom elhatározni magamat. Mikor lesz ez? Amint csak lehetséges. Ötvenkét éves vagyok, de ez nem akadályoz engem semmiben sem. Amikor minden belső és külső megszervezéssel

elkészültem, abban az órában már indulok is a pólus felé.

Rüiser Larsen kapitány, aki Amundsen egyik repülőgépét vezette, szintén igen érdekes nyilatkozatot tett. A kapitány nyilatkozata szerint teljes lehetetlenség a sarki repülést úgy tervezni, hogy közben le kelljen szállni a tengerre, vagy jégmezőre. Ha a vállalkozás el akarja kerülni az életveszélyt, akkor leszállás nélküli repülést kell tervbe venni. Larsen és Amundsen megfigyelései szerint az egész sarkvidék területén nincs szárazföld. Ami a sarkvidék hőmérsékletét illeti, a sarkvidéken a levegő sem nem annyira hideg, sem nem annyira ritka, hogy lélegzési zavarokat okozna. Mindenesetre meg kell találni azt a technikai megoldást, mely lehetővé teszi, hogy az expedíciónak ne kelljen leszállania.

Miért kötötték paktumot a szászok a liberálisokkal?

A paktum csak a mezőgazdasági választásokra vonatkozik

(Brassó, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Neugeboren Emil, az erdélyi szászok egyik legtekintélyesebb vezetőembere, Brassóban ma egy újságíró előtt az alábbi nyilatkozatot tette:

— Azt kérde tőlem, mi vitt minket arra, hogy a liberálisokkal egyezséget kössünk, csak egyet mondhatok. Mi nem izolálhatjuk magunkat a politikai élettől. Részt kell hogy vegyünk minden nálunk történő politikai manifesztációban. De ezenkívül is, az egész világ úgy látja, hogy a liberálisoknak van erejük az ügyek vezetéséhez.

A nemzeti párt meghozta a gyulafehérvári határozatokat, de más elveket alkalmaz a gyakorlatban.

Súlyos vasúti katasztrófa Angliában és Franciaországban

(Páris, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bordeaux-bajonnei gyorsvonat pénteken délelőtt Lue és Yehoux között kisiklott. A vonat valamennyi kocsija pozdorjává zúzott. A romok alól eddig két halottat és tizenöt súlyos sebesültet hoztak felszínre. A katasztrófa oka ismeretlen.

London, szeptember 4. A manchester-scheffieldi express pénteken délután négy órakor összeütközött egy szembejövő tehervonattal. A gyorsvonat utasai közül tizenhárom meghalt, sokan súlyosan megsebesültek. A katasztrófáról hiányzanak a közelebbi részletek.

A Népszövetség mandátum-bizottságának egyik tagja a Palesztina-problémáról

Dr. Rappard genfi egyetemi professor előadása Newyorkban

(Newyork, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Népszövetség mandátum-bizottságának tagja, a genfi egyetem professzora, dr. Villem Rappard Villiamstovnanban előadást tartott „Antiszemitizmus és politika“ címen. Előadásában kitért a palesztinai kérdésre is és erről a következő figyelemreméltó dolgokat mondotta:

— Palesztinában a zsidók bámulatos gyorsan, egész hihetetlen eredményeket értek el. Figyelemmel kísértem az utóbbi évtizedek politikai és szociális mozgalmait és merem állítani, hogy a cionizmus vezette a legnagyobb teljesítményt ezen a téren. A zsidók Palesztinában boszorkányos gyorsasággal ipart teremtettek és az országot minden tekintetben fejlesztették és gazdagították. Napról-napra érezhető ennek az országnak szellemi és anyagi fejlődése.

Előadása további során egyes részletekben mutatta be, hogy a zsidók mit tudtak Palesztinában teljesíteni. A bevándorlás problémáiról szólva, ezeket mondotta:

— Mostanában körülbelül háromezer zsidó emigráns jön az országba és a problémák tengerben most az a kérdés áll, hogyan lehessen elhelyezni a szokatlanul sok bevándorlót. Mithogy azonban a zsidóság a múltban is megmutatta, hogy emberföltötte képes, bizonyára ezt a megoldhatatlanul látszó problémát is emberföltötte akarattal meg fogja oldani.

Az arabokkal való együttélésről Rappard professor elmondotta, hogy a zsidó tömegek minden lehető elkövetnek, hogy a rokonfajtájú néppel harmóniában éljenek. Ha ezt elérték, egész bizonyos, hogy a fejlődés tempója Palesztinában meg fog sokszorozódni.

— A civilizált világ — mondotta a professor — a zsidóság adása. Ez a világ a zsidó néppel soha sem bánt úgy, ahogyan megérdemelte. Most itt a nagy alkalom, hogy mindenki jóvátegye hibáját. Tessék segíteni őket nemzeti otthonunk újjáépítésében!

ban. Hogy csak egy példával éljek, Nagyszébenben egy pap, aki a nemzeti párt közelálló korifeusa, értekezletre hívta össze az összes ellenzéki pártokat, hogy egységes frontot alakítsanak a szász kisebbség ellen. Látnivaló tehát az ellenünk megnyilvánult ellenszenv. Melyik utat választottunk? Ugy-e csak egyet, a kormánnyal való megegyezést.

— Ami azon híreket illeti, hogy a mezőgazdasági kamarai választásokkal kapcsolatos megegyezés a községi és azután általános választásokra is vonatkozik, ki kell jelentenem, hogy az teljesen téves és rossz értesültségen alapszik. Ez a kérdés még egyáltalán nem aktuális, így arról nem is nyilatkozhatok.

Ezután kitért arra, hogy dr. Chaim Weizmann, a cionista világszervezet elnöke, hogyan nyerte meg lord Balfourt a cionizmus számára.

— Három oka volt Angliának arra, hogy Palesztina fölött való mandátumát vállalja. Elsősorban a Suez-csatorna ellenőrzése, másodsorban az arabok fölötti presztizs visszanyerése és harmadszor az a körülmény, hogy Palesztinát az üldözött és széjjel-szórt zsidóság nemzeti otthonává akarta tenni.

Rappard egy kedves visszaemlékezéssel fűszerezte előadását. Elmondotta, hogy Allenby a táborban karácsony táján csapataival Jeruzsálem előtt állott. Lloyd George miniszterelnök kábeltáviratban hívta fel a hadvezért. A távirat szövege ez volt: „Nagyon szeretném Jeruzsálemet karácsonyi ajándéknak...“

Lord Allenby így válaszolt: „Rendben van, de ez teljesen a londoni uraktól függ. Ha kapok nyolc divízió katonaságot, negyvenezer tevét és megfelelő tűzértséget, akkor Jeruzsálemet karácsonyi ajándéknak prezenálhatom.“

A választáviratnak ez az egy szava volt: „Allright.“

Allenby generális megkapta a kívánt erősítést és Jeruzsálemből karácsonyi ajándék lett.

A professor beszédét nagy és előkelő közönség hallgatta végig, amely meleg óvációkban részesítette őt.

— Kézrekerült és megszökött a vasút gyorsáru raktárának a tolvaja. A kolozsvári rendőrség hosszas nyomozás után elfogta Orbán András cipész, kolozsvári lakost, mert rábizonyult, hogy a vasút gyorsáruraktárából augusztus 23-án 50 000 lej értékű bőr- és textilárut lopott el. Kiderült, hogy a lopott árut Coldován Miklós korezmárhoz vitte el, aki rokonsága segítségével eladogatta. Orbán és cinkosait az V. kerületi rendőrség letartóztatta, azonban Orbán sikertelenül egy őrizetlen pillanatban megszökött a rendőrség épületéből. Letartóztatása csupán órák kérdése.

Harmincöt A vihar kette fele még órák

(Newyork, szept. 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Egyesült Államok légkiszárazító katasztrófa felülmúlta minden eddigi példát. Egy olyan Zeppelin Eckenre kapott, amelyben repülési rendszert katasztrófa híre a tót, amennyiben a forgalmat akartak bővíteni államai között.

A szerencsétlen lentés számla be:

Szerdán délelőtt mincöt utassal i óriás léghajó. Utasok között több léghajót egy k mértők és egy főg matroz teljesített s

A léghajó egé időben haladt

Az utasok nagyrészt nézte az alattuk el legnagyobb pontos hajó hatalmas éter jelentést fogtak fel a Csendes-óceán felett kapitány kevéssel léghajó irányát megváltoztató vihar bevonult hálófülkéjébe jésítő személyzet meközatosan erősödött el, amellyel csupán dott megbirkózni a lehetett, amikor

hirtelen borzalt a következő gerince

A ballon egyik oldalát azonban a tiz mértföldnyivel Ava város határába utasai közül tizenh amely a ballon elst tartózkodtak a ball rencsétlenség után harban. A hajó leg továbba a kapitány és a főgépész is a katasztrófa pillanat

Ennek a kosár haltak. Azok a területére jutó részben szinté tüntek, vagy

A hajóról eddül elő, aki Ava washingtoni tengy közli, hogy a legtak, ketten súlyos sértetlenek maradtaltak meg, a több róluk. Valószínű, állam felett ki halálukat. A „She jelentéséhez, hogy katasztrófa két s orvosi készütség az áldozatok felk

A „Shanand megállapították, S lett volna repült Newyorkban kiadrosba szólott. A gázzal működött ményel

másodpercen méteres

Az Egyesült-Államok

Anton R. P. Mih. VII. (7.)

Kristály kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár Cluj
 Szövőgyárak és kereskedők figyelmébe!
 Festünk színtartóan bármilyen színre pamut, gyapju és műselyem fonalat. Fonalfehérités. Kereskedőknek adjusztálva.
 Nagybani festésnél árendemény! **500** Telefon

Harmincöt utassal lezuhant a legnagyobb Zeppelin

A vihar kettétörte főgerincét. A ballon egyik fele rögtön földet ért, másik fele még órákig hanykolódott a levegőben. Az utasok, egyetlen tiszt kivételével, meghaltak vagy eltűntek

(Newyork, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Egyesült Államok lakosságát nagy-szabású léghajókatasztrófa tartja izgalomban. Ez a katasztrófa felülmul minden előző méretet és éppen egy olyan Zeppelin esett áldozatul, amilyen-nél Eckener kapitány néhány hónappal ezelőtt első ízben repülte át az Óceánt és amely az első ilyen rendszerű Amerikában épült gép volt. A katasztrófa híre annál nagyobb depresszióval hatott, amennyiben ezzel a léghajó típusal rendszeres forgalmat akartak berendezni Észak Amerika különböző államai között.

A szerencsétlenségről a következő részletes jelentés számol be:

Szerdán délelőtt a newyorki repülőtérrel harmincöt utassal indult el a „Shanandoah“ nevű óriás léghajó. Utja öt napra volt tervezve. Az utasok között több newyorki bankár foglalt helyet. A léghajót egy kapitány, három hadnagy, egy főmérnök és egy főgépész vezette, akik mellett husz matróz teljesített szolgálatot.

A léghajó egészen késő estig kedvező időben haladt előre San Francisco irányába.

Az utasok nagyrésze a fedélzeten tartózkodott és nézte az alattuk elterülő vidéket. A vacsorát is a legnagyobb pontossággal szolgálták még fel a léghajó hatalmas éttermében. A Marconi falkében több jelentést fogtak fel, amelyek arról szóltak, hogy a Csendes óceán fölül északkeleti szél közeledik. A kapitány kevéssel éjfél előtt intézkedett, hogy a léghajó irányát megváltoztassák. Éjfélnél már érezhetővé vált a vihar közeledése. Az utasok legtöbbször bevonult hálófülkéjébe és csupán a szolgálatot teljesítő személyzet maradt a kosárban. A szél fokozatosan erősödött és hajnal felől olyan fokot ért el, amellyel csupán a legnagyobb erőfeszítéssel tudott megbirkózni a legénység. Körülbelül négy óra lehetett, amikor

hirtelen borzalmas recsegés hallatszott és a következő pillanatban a léghajó főgerince két részre szakadt.

A ballon egyik része azonnal lezuhant, másik oldalát azonban a vihar továbbragadta és csupán tíz mérföldnyivel északra, Ohio-állam területén, Ava város határában nyomta le a földre. A hajó utasai közül tizenhét maradtak abban a kosárban, amely a ballon első részén függött és tizenötven tartózkodtak a ballon másik oldalán, amely a szerencsétlenség után még órákig hanykolódott a viharban. A hajó legénysége közül tizenegy matróz, továbbá a kapitány, a három hadnagy, a főmérnök és a főgépész is abban a kosárban volt, amelyik a katasztrófa pillanatában azonnal lezuhant.

Ennek a kosárnak az utasai rögtön meghaltak. Azok az utasok, akik Ohio-állam területére jutottak át és ott zuhantak le, részben szintén meghaltak, részben eltűntek, vagy súlyosan megsebesültek.

A hajóról eddig mindössze egyetlen tiszt került elő, aki Ava városból ma jelentést küldött a washingtoni tengerészeti hivatalnak és ebben azt közli, hogy a legénység közül tizenegyen meghaltak, ketten súlyosan megsebesültek, heten pedig sértetlenek maradtak. Az utasok közül tizenhét meghalt meg, a többiek eltűntek és semmi hír nincs róluk. Valószínű, hogy ezek közül legtöbbször Ohio állam felett kiestek a kosárból és így lelték halálukat. A „Shanandoah“ tisztje hozzáfűzi még jelentéséhez, hogy azokból a városokból, amelyek a katasztrófa két színteréhez közel fekszenek, nagy orvosi készlet és egészségügyi személyzet indult az áldozatok felkutatására.

A „Shanandoah“ léghajónak, mint utólag megállapították, Scottfieldesbe, Illinois-államba kellett volna repülnie. Ezt onnan gondolják, mert a Newyorkban kiadott jegyek legtöbbször ebbe a városba szóltak. A szerencsétlenül járt léghajó helium-gázzal működött és motorjai, kétezer lóerős teljesítménnyel

másodpercenként több mint harminc méteres sebességgel dolgoztak.

Az Egyesült-Államok területén a „Los Angeles“

nevű léghajón kívül, amelyen Eckener kapitány tette meg az első nagyobb utat, csupán a „Shennenson“ volt még forgalomban. Lényegesen hosszabb volt, mint a „Los Angeles“, de kisebb ürtartalommal rendelkezett. A „Shanandoah“ nagynépszerűségnek örvendett, mert az első próbáját,

A köztisztviselők perelni akarják a kormányt

Bukarest, szeptember 4. (Rapid). A tisztviselők körében óriási agitáció tolylik a kormány ellen azon intézkedése ellen, hogy a fizetésrendezést a rangfokozatok retrográd módszerével akarja megoldani. Komoly szervezés folyik abban az irányban, hogy a tisztviselők kollektíve pert indítsanak a kincstár ellen és ezenkívül, hogy nyilvános négygyűléseken tiltakozzanak a törekvés végrehajtása ellen. El vannak határozva a legvésőbb eszközöket igénybe venni, hogy ezzel aztán úgy a belföld, mint a külföld közvéleményét is a maguk javára megmozdítsák.

Szabadcsapatokba verődnek a bolgár parasztok

Forrponon az elkeseredés Bulgária parasztságában

(Páris, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Párisba érkező hírek szerint Bulgáriában az elkeseredés és a néphangulat már olyan forrpontra érkezett, melynek nem lehet más levezetése, mint egy újabb és minden eddig felülmuló véres forradalom. Eanek a forrongó hangulatnak megnyilvánulása volt az is, hogy legutóbb Páris utcáin véresre verték Kolevet, a bolgár parlament elnökét és Vazovet, a képviselőház alelnökét.

A forrongó hangulatot Cankov kormánya újabb terrorisztikus eszközökkel igyekszik elnyomni, ami azonban csak újabb elkeseredés forrája lett a bolgár parasztságban. A forradalmi hangulat természetesen a gazdasági életben is érezteti hatását. Erre nézve a legjellem-

noba nehéz körülmények között, de feltűnő sikerrel tette meg. Így például egyik próbáján elvesztette horganyfelszerelését és a léghajó német kapitánya, leállított motorokkal és csekély számú legénységgel, mégis visszajuttatta kikötőjébe. Az Unió tengerészeti kormánya nagyszámú legénységet képezett ki Shennensohnon.

Washington, szeptember 4. A „Daily Telegraph“ szerint a Shanandoah-ért szerencsétlenség miatt az Unió kormánya bizonytalan időre bezárja a lakehursti repülőállomást, a „Los Angeles“ léghajót pedig kereskedelmi célokra bérbeadja.

zőbb az, hogy a termelők és fogyasztók között minden együttműködés megszűnt. Ami legjobban nyugtalanítja Cankovék s ami a közelgő forradalomnak legélénkebb bizonyossága — az, hogy a falvak lassan-lassan elnéptelenednek, mert a parasztság fegyverforgató férfiai — ahelyett, hogy a földet művelnék — a hegyekbe szökdösnek, ahol szabadcsapatokká alakulnak. Ezeket a napról-napra alakuló szabadcsapatokat még a tömeges kivégzések híre sem tudja megrettenteni.

Ezek szerint Bulgária most már nemcsak névleg, hanem a szó szoros értelmében is a Balkán „löporraktára“ lett, mely ha felrobban, az egész félsziget nyugalalmát veszélyezteti.

A kolozsvári iparkamaránál a tanácsstagok felét a kormány nevezi ki

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Rapid“ távirati iroda lapzártakor jelenti, hogy a szerdán este megtartott minisztertanácson a kormány elhatározta, hogy a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara igazgató-tanács tagjainak a felét ki fogja nevezni. A kormány azért határozta el magát erre a lépésre, mert ily módon akar véget vetni azoknak az egyenetlenségeknek, amelyek a választásokkal kapcsolatosan felmerültek.

Ha a kormány ezt a szándékát valóban végrehajtja, úgy a választásokat csupán husz helyért fogják megejteni és így valószínűleg kevesebb tagság jut majd a kisebbségeknek, mert sok nem kinevezett többségi tag szintén jelöltetni fogja magát.

Le akarják mondani az ipartestületek szövetségének elnökét

Az „Iparosok Lapja“ kizárási indítványt tett I. Maxim szövetségi elnök és Feier I. Lajos választmányi tag ellen. A Reuniunea kisebbségellenes támadásainak fejleménye

(Cluj-Kolozsvár, szept. 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) A temesvári „Iparosok Lapja“ ma egy nyomtatott nyílt levelet küldött be szerkesztőségünkhöz, amely kizárási indítványt tartalmaz Vulcu I. Maxim, az Aradon székelő Ipartestületek Szövetsége elnöke és Feier I. Lajos választmányi tag ellen. A kizárási felhívás, amelyet az összes erdélyi és bánáti nagyobb iparosokhoz is eljuttattak, a választmányhoz van címezve és súlyosan megbélyegezi a kizárási indítványozottak működését. A nyílt levelet, amely a Kolozsvárt oly dicsőtelen működést kifejtő Reuniunea egyesülettel van szoros kapcsolatban, kivonatossal alább közöljük:

„A román iparosok és kereskedők Reuniunea nevű országos egyesületének Kolozsváron megtartott kongresszusa óta nyílt titok már, hogy annak a munkának sikere, amely önöket az iparos társadalom érdekében összehozta, vesztélyben van. Egy néhány nappal ezelőtt történt esemény hatása alatt és egész sereg megdönthetetlen adat birtokában követeljük, hogy akár vezetőségi ülés, akár rendkívüli közgyűlés útján, akár szépszerével, akár erőszakosan, távolítsák el a vezetőség éléről Vulcu I. Maxim gépgyáros urat, az Ipartestület Szövetségének elnökét.

Mélyen tisztelt Választmány! Egy Ilescu

Victor nevű zálogháztulajdonos helytartósága alatt Kolozsváron egy országos Román kereskedő és iparos szövetség működik, amely mult vasárnap megtartott kongresszusán Erdély és Bánság 60 ezer dolgozó és adófizető kisebbségi iparosa minden indokolás nélkül megbízhatatlan állampolgárnak, irredentának bélyegezte és javaslatot szövegezett a kormányhoz, amelyben követelte, hogy ez a „megbízhatatlan tömeg“ fosztassék meg kamarai választási jogától. A vak gyűlölet középkori sötétségbe süllyedt kolozsvári csoportja, a kisebbségi iparosoknak éveken ezelőtt kiadott és a szerződés alapján már tulajdonába átment állami gépek elvételét és kizárást követeli. Végül megkoronázva első két kívánságát, a kisebbségi nemzetek industrializálódását olyan módon akarja lehetetlenné tenni, hogy a jövőben csak román születésű iparosok kapjanak ipar engedélyt.

Ennek a sovinszta csoportnak Aradon Vulcu I. Maxim ur, a kilencvennyolc százalékos kisebbségi szindikátusi szövetség és a kizárálag kisebbségi iparosok tagsági pénzből megteremtett és fentartott Ipartes ületek Szövetsége elnöke a főmozgatója.

Minősíthetetlen kétszínűséggel vádoljuk Vulcu I. Maximot. Azzal, hogy mig mint a

Anton Rosenzweig
P. Mih. VII. (7. Széchenyi-tér) 37-38.

Első romániai héber könyv és rituális cikkeik megkeresése.
דפוס רומאנישע ספרים גרויסהאנדלונג אונד טולית פארבריקסניידערלאגע.
Legrégibb és legolcsóbb bevásárlási forrás

Fondat 1890. **Librarie** Alapitva 1890.
Cluj (Kolozsvár) — Saját ház

Cluj
Telefon
5 0 0

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdelyi és bánáti zsidó napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lel, negyedévre 240 lel, félévre 460 lel, egész évre 850 lel.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Szombat

5685. Elul 16.
 Szidra: Ki tuvo
 1925. szept. 5.

— Egész szeptemberben hatvan schillingért lehet Ausztriában utazni. Bécsből jelentik: Szeptember hatodikán kezdődik a bécsi őszi árumintavásár, amely tizenharmadikáig tart. Ebből az alkalomból az osztrák szövetségi vasutak vásár bérletjegyet bocsátanak a látogatók rendelkezésére, amelynek ára a második osztályon 60 schilling. A bérletjegy alapján szeptember hatodikától harmincadikáig tetszés szerint lehet utazni az osztrák vasutak valamennyi vonalán.

— **A színigazgató nem köteles megőrizni az elutasított szindarab kéziratát.** Budapestről jelentik: Az „Union” színházakhoz egy író benyújtott egy szindarabot, de mivel nem kapott választ, hónapok múlva visszakövetelte. A kéziratot nem találták, mire a szerző huszonötmillió korona kártérítésért pert indított az igazgató ellen. Most másodfokon is elutasították, mert a hibás csak a szerző, aki nem csinált másolatot darabjáról. A színigazgatónak kétségtelenül joga van egy szindarabot elfogadni, vagy visszautasítani. Utóbbi esetben nem köteles a kéziratot megőrizni vagy visszatuldeni.

— **Félholtra verte, mert elcsalta a cselédjét.** Pop Grigore tarlisnai gazdálkodó régi haragosát Magállá Györgyöt, mert az egyik cselédjét elcsalta, egy őrmester rokonával a tegnapi este megleste és úgy elverte, hogy annak a verés következtében alsó állkapcsa is eltört. A súlyos zúzódási sebekkel elborított Magállát a mai napon beszállították a kolozsvári klinika sebészeti osztályára. Életbemaradásához kevés a remény. Az ügyészség megindította az eljárást a brutális gazdálkodó és őrmester rokona ellen.

— **Színésznő, aki magánlaksértést és veszélyes fenyegetést jelentette fel udvarlóját.** Budapestről jelentik: Della Donna Eugenia, az ismertnevű primadonna feljelentést tett a budapesti rendőrségen udvarlója, Szentirmay Béla magánbiztosító ellen, aki bár írásbeli nyilatkozatot írt alá, hogy nem fogja ostromolni szerelmével a művésznőt, dacára ennek, nem szüntette be az offenzívát, sőt egy izben a kerítésen is átugrott, hogy imádottját lúthassa. A művésznő megunva a sok ostromot, végre is a rendőrséghez fordult és hivatkozással arra, hogy az udvarló állandóan nyomozást követi, lakásába folyton becsenget és úgy egyéni, mint művészi életét feldulja, magánlaksértést és veszélyes fenyegetést feljelentést tett ellene. A kitartó szerelmes a rendőrségen ígéretet tett, hogy nem zaklatja többé a primadonnát.

— **Kilencszázhuszonöt ezer ujjlenyomat.** Washingtonban a rendőrség összeállította nagy kriminológiai jegyzékét, amelyben több, mint egymillió büntetett amerikai polgár adatai vannak összegyűjtve. A daktiloszkópiai osztály jegyzékében 925.000 ujjlenyomat van. A személyi nyilvántartó-osztály másfélmillió nevet őriz. A fiatalok büntetők számának szaporodása az alkoholra vezethető vissza, ami indokolja az alkoholtilalmat. A női büntetők mindössze öt százalékát teszik ki a lajstromozott gonosztevőknek. A rekordot egy 147 különböző néven katalogizált gonosztevő tartja. A listák kétezer nemzetközi gonosztevőt is nyilvántartanak.

— **Elhalasztották Cseke ügyvéd főtárgyalását.** Ismeretes, hogy dr. Cseke ügyvédet az ügyészség annak idején mivel orgazdaság vádja merült fel ellene, letartóztatta. Ennek már több hónapja és a lefolyt vizsgálat után a mai napon

ENGROSS

legnagyobb szőrmeáruház az országban Clujon van.

A „Casa de Lipsca” clujli lerakata valóságos szenzáció. A világ összes szőrmei pazar választékban vannak az áruházban kiállítva. A cég, melynek London, Páris, Wien, Leipzig, Krakau és New-Yorkban vannak fiókjai, a legszebb szőrmei valóságos halmazait állította ki a

Cal. Reg. Ferdinand 5. sz. alatt (Szabó J. palota)

emeleti helyiségeiben és a napokban megnyíló áruház szenzációja lesz a clujli kereskedelmi életnek.

megtartott tárgyaláson, igen kedvező hangulat állott be az orgazdasággal vádolt ügyvéd bünpörében. Ugy a többi vádlott, mint a tanúk nagy részének vallomásából mindjobbán kiténik a bűnrészességgel vádolt kolozsvári ügyvéd ártatlansága. A három másik vádlott egyformán tagadta azt, hogy Csekének valami köze volna a lopásokhoz. Már olyan kedvező volt a hangulat, hogy a jelenlévők valószínűnek látták Dr. Csekének a szabadlábrahelyezését, mikor az ügyész kérte a tárgyalás szeptember hó 19-ére való elhalasztását, amit azzal indokolt, hogy a megidézett két tanu közül egy marosvásárhelyi illetőségű tanu nem jelent meg a tárgyaláson. A törvényszék az ügyész indítványát rövid tanácskozás után elfogadta. A súlyos váddal megterhelt ügyvéd a vizsgálati fogságot testben és lélekben megtörtén tért vissza cellájába.

— **Görög polgár nem kaphat kitüntést.** Athénből jelentik: A kormány elhatározta, hogy polgárok nem viselhetnek medalliont. Kitüntetések ezentul csak az arra érdemeket szerzett kiváló külföldi személyiségek kaphatnak.

* **Értesitem t. vevőimeit,** hogy kóser mézszárseket valamint szalámigyár lerakatomat áthelyeztem a Malom-utcai új városi épületbe, (a főposta mellett). További szives pártfogást kér **Winkler Mór.**

— **A leány iparos tanonc iskolába szeptember 7-től 15-ig lehet beiratkozni.** Könyvekért és egyéb iskolai felszerelésekért 150 lejt kell befizetni. A próbaidőre szegődött tanoncleányok is kötelesek beiratkozni. A be nem iratkozott leányok főnökeit megbünteti az I. foku Iparhatóság.

— **Nagy tüzek Berlinben.** Berlinből jelentik: Berlin elővárosában, Neu-Kölnben az utolsó négy hét leforgása alatt számtalan tüzeset fordult elő, melyek minden valószínűség szerint gyújtogatásból származnak. Az éjszaka folyamán a kotbusi gát mellett lángba borult egy ház, amelyről megállapították, hogy gyújtogatás műve. A rendőrség lázasan keresi a tetteseket. Hogy mi indítja a gyújtogatásokat tettük elkövetésére, rejtély. Azt hiszik, hogy padlástolvajok gyújtják fel a házakat iparszerűleg, hogy a betörések nyomait eltüntessék. Másrésztől az a vélemény, hogy csak egy pirománias ember a tettes.

— **Egy kisfiu, akinek két nyelve van.** Belgrádból jelentik: A spaltói kórházba Bezmilinnovic parasztagazda behozta hatéves fiát, akinek a normális nyelve alatt egy kisebb nyelve nőtt ki, amely akadályozza a beszédben. A kórházban ugylátszik nem jól érezte magát a kisfiu, mert elsőkött és egy kikötőben vesztegélő gőzösön bujt el. A kis szökevényt azonban megtalálták és visszahozták a kórházba, ahol kioprálják a fölösleges nyelvét.

* **Értesítés.** Több megrendelőm arra figyelemztetett, hogy ismeretlen egyének házakhoz el látogatnak és tisztítás, vagy festés végett cégem nevében ruhákat vesznek át. Felkérem az igen tisztelt megrendelőimet, hogy csakis a saját céggemmel ellátott nyomtatott elismervény ellenében sziveskedjenek ruháikat átadni. Kiváló tisztelettel Czink József, kelmekestő.

— **Szerelmi vallomás revolverlövéskelet.** Berlinből jelentik: A délelőtti órákban nagy revolverlövöldözés verte fel az utcák csendjét. A Kommandantenstrassen egy tizennyolc évesnek látszó fiatalember üldözött egy leányt, akit állítólag régóta hiába ostromolt szerelmi ajánlataival. A lövés a leányt nem sebesített meg, ellenben több ártatlan utcai járókelő súlyosan megsebesült. Mikor a revolveres hős látta, hogy mit cselekedett, maga ellen emelte a fegyvert és életveszélyes sebet ejtett magán.

— **Gyilkosság az innsbrucki villanegyedben.** Bécsből jelentik: Innsbrucki telefonjelentés szerint ma reggel Erlacher 54 éves szerződőtuladonost az ottani villanegyedben agyonlőtte egy Hofele nevű kőbányatulajdonos. A gyilkost letartóztatták.

— **Kóbor Tamást egyhavi fogházra ítélték.** Budapestről jelentik: A törvényszék Tureki tanácsa, miután a hivatalos titok megsértése büntetéseben meghozta az ítéletet, ma a tiltott közlés ügyében ítélezett, amelyben Kóbor Tamást bűnösnek mondta ki és egyhavi fogházra, továbbá ötmillió korona pénzbírságra ítélte. **Beniczky** Ödönt tiltott közlés büntetéseben felmentette. A bíróság a legközelebbi napokban a kormányzósértés vádját is letárgyalja, amelynek ítélete előreláthatólag szintén felmentő lesz.

* **A timisoarai nyilvánosjogi zsidó felsőkereskedelmi iskolába szeptember hó 8-ig felvételi vizsgálat nélkül lehet beiratkozni.**

* **Cséplőgépekhez, motorokhoz, iparvállalatokhoz mentőszekrényeket, vagy tartalékait szállítja M. Rózsa Royal-drogéria. Cluj, Fötér.**

* **Hirdetmény templomülések tárgyában.** Tudatjuk egy a nagytemplom, mint a hitközség tulajdonába és kezelésébe átment Sasz-chevra templom tavalyi ülésbérlőivel, hogy amennyiben e hó 11-éig előjegyzik üléseiket a hitközség titkári hivatalában, az elsőbbség biztosítottik részünkre, ezen időn túl az ülések bármely jelentkezőnek adhatnak ki. Érdekében áll mindenkinek, hogy mielőbb biztosítson magának templomülést, mert az időn a magán- és alkalmi-imaházak száma korlátozva lesz. Cluj, 1925. szeptember 3-án. Az aut. ort. zsidó hitközség elnöksége.

— **Ügyészségi hírek.** Szegő József 2 és fél éves gyermek, Szegő Béla Bereke-utca 20 szám alatti kolozsvári lakos fiacskája, játszadozás közben, beleesett az udvarra kitett forró lugba. Az erős lug a gyermek egész alsótestét összeégette, úgy hogy be kellett szállítani a klinikára. — **Szöts József helyi illetőségű gépészt súlyos szerencsétlenség érte.** Augusztus hó 29-én a kazán mellett dolgozott, mikor az egyik biztosító-szelep váratlanul kinyílt és a forró gőz kezeit és arcát leforrasztta, a súlyos égési sebeket szenvedett gépészt, miután első segélyben részesítették beszállították a klinika sebészeti osztályára. — **Rufuea Dumitru 19 éves autómósót egy elhajtott cigareta által fölrobbant benzintartály életveszélyesen megsebesítette.** — Az ügyészség megindította az eljárást annak a kiderítésére, hogy kiknek a gondatlanságából történtek a szerencsétlenségek.

Nagyon olcsó száraz vegyi ruhatisztítás **CZINK, Cluj**

KÖZGAZDASÁG

A kormány beavatkozása az iparkamarai választásokba kaotikus helyzetet teremtett

Az egységes jelölésekre vonatkozó megállapodások elvesztették jelentőségüket. A vasárnapi Sfatul értekezlettől várják a helyzet tisztázását

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 4. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az a miniszteri intézkedés, melyről tegnap már beszámoltunk, teljesen kaotikussá tette az iparkamarai választások helyzetét. A kormánynak, úgy látszik, eltökélt szándéka, hogy ezeket a tisztán gazdasági jellegű választásokat szintén „liberális színre” festi át és ezzel lehetővé teszi annak a klikknek az előretörtetését, amely liberális szolgálatban áll ugyan, de amely úgy a többség zömének, mint a kisebbségieknek a legteljesebb ellenszenvét bírja.

Tegnap a polgármesternél, ma a megyei prefektusnál voltak zárt ajtók mögötti tárgyalások. A tárgyalások eredményéről eddig még semmi pozitívum nem került nyilvánosságra, de a beavatottak már tudják, hogy az eddigi megállapodások a felsőbb beavatkozás folytán nem valósíthatók meg és úgy a kereskedelmi, mint az ipari szakosztálynál elvesztették jelentőségüket.

Rendkívül kellemetlenül érintette az érdekelteket egy másik esemény is, amely ugyan csak illúzióssá tette az oly nehezen létrehozott megegyezéseket. Ma kitűnt ugyanis, hogy az egyes személyek kandidálására vonatkozó megegyezést, azon a listán, melyet a miniszter elé

† A választók ingyen utazhatnak az iparkamarai választásokra. Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága hivatalosan közli, hogy a kereskedelmi és iparkamarai választások alatt a választóknak ingyenes utazási kedvezményük van a választási helyre és vissza.

† Vasárnap nyílik meg a kolozsvári méhészeti kiállítás. Vasárnap d. e. 11 órakor nyílik meg az Erdélyrészi Méhész Egylet kolozsvári méhészeti kiállítása Attila utca 10. szám alatt, melyre az E. M. E. érmein kívül az állam is adományozott arany, ezüst, bronzérmeket és okleveleket. A látogatók részére külön jutalomtárgyakat, keretes mézet és egy rajt ajánlottak fel a kiállítók. A kiállítás anyaga az E. M. E. nagytermének előcsarnokában és kerthelyiségében van elhelyezve. A kiállításon a legkitűnőbb akác, hárs, szeder stb. vegyes virágméz kapható kicsinyben és nagyban.

† Bizottságokat küldenek ki a vizierők elektrizálásának tanulmányozására. Bukarestből jelentik: A kereskedelmi és iparügyi minisztériumban tegnap fontos értekezlet volt a vizierők elektrizálása és kihasználása ügyében. Bizottságot alakítottak, melynek elnöke Mracek professzor lett. A bizottság különböző albizottságokat küld ki a vizierők tanulmányozására. Az albizottságok két héten belül megteszik jelentéseiket, melyek ezután a plénum elé kerülnek, amely dönteni fog azok alkalmazásáról.

† Külikereskedelmi hírek. Bulgária: A pénzügyminisztérium a vámfelpénzt 1500 százalékban szabta meg és ez szeptember végéig marad érvényben. — Görögország számos fényűzési cikk behozatalát tiltotta meg, így például: parfümériák, csokoládé, finom gyapjuszövetek, selymek, müvirágok, selyem nap- és esernyők stb. — Olaszország: új gabonabehozatali vámkat léptetett életbe és pedigen: búzánál 7.50, rozsnál 4.50, tengerinél 1.15, búzalisztnál 11.50, rozslisztnél 6.50, zablisztnél 6.00, kukoricalisztnél 3.15, daránál 15.50; kétszerlisztnél 16.00, zabnál 4.00, korpánál 2 aranylirat per 100 kilogramm. — Norvégia: szeptember elsején az eddig érvényben volt vámrendszerben jelentős változtatásokat léptet életbe és elsősorban a tüzállóanyagok, vegyi cikkek, villa-

terjesztés végett a polgármesterhez nyújtottak be, a Sfatul vezetősége indokolatlanul és teljesen önkényesen változtatásokat eszközölt. Ez az eljárás igen nagy megütközést keltett az érdekeltek között, mert ebből az önkényes eljárásból arra következtetnek, hogy a tárgyalások folyamán a Sfatul vezetősége törekvéseiben nem volt egészen őszinte.

Nem tudjuk mi indította a Sfatul vezető ségét arra, hogy a listában az egyes kategóriáknál változásokat eszközöljön és az általános érdekekkel szemben egyes személyek érdekeit akarja érvényesíteni, holott eddig egyetlen alkalmat sem mulasztott el annak hangoztatására, hogy a választásokat politikamentesen, a jelöléseket pedig a gazdasági élet követelményeinek megfelelően kell megejteni. Mi, akik a Sfatul jogos törekvéseit mindenkor támogattuk, felhívjuk a vezetőség figyelmét arra, hogy a helyzet megoldásának a kulcsa nem annyira a vezetőség, mint azoknak a tagoknak a kezében van, akik közéleti szereplésükkel már régen kiérdemelték a Sfatul-tagok többségének bizalmát.

Az érdekeltek a vasárnap délelőtti értekezlettől várják a jelölések és a választások helyzetének tisztázását.

† mossaági készülékek és szigetelő anyagok vám-tételét emeli fel, ugyanígy mindennemű gépszij, ásványvíz, selyemneműek, kátrány, órák, kocsik, szánok, üveg és üvegneműek vámjait is. — Ukrajna: engedélyezte, hogy a kiewi állandó mezőgazdasági és ipari kiállítás részére Csehszlovákiából mindennemű ipari cikkek vámmentesen vihetők be.

† Magyarországon enyhül a gazdasági krízis. Budapestről jelentik: A hivatalos távirati iroda ma kommunikét adott ki, mely szerint a magángazdaságok hitelkrízise túl van a tetőponton. Junius és Julius hónapok a kényszerégyezségek és csődök tekintetében nagy apadást mutatnak. Augusztusban feltűnő számban csökkent a krízis következtében bajba jutott üzletek és vállalkozások száma. Ez év első nyolc hónapjában összesen 220 csőd 1505 kényszerégyezségi eset fordult elő.

† A Kazántulajdonosok Szövetségének igazgatója Kolozsvárt. Bacan mérnök, a bukaresti központi Kazántulajdonosok Szövetségének igazgatója tegnap Kolozsvárra érkezett, ahol megvizsgálta a kolozsvári kerületi szervezet működését. Látogatása alkalmából a szövetség vezetősége elnöki tanácsulást tartott, amelyen megtárgyalták a napi kérdéseket és táncskoztak a hajtóerők gazdaságos felhasználásának tudományos eredményéről.

† Az amerikai-román adósságok rendezése. Bukarestből jelentik: Az amerikai-román adósságok ügyében illetékes helyen kijelentették, hogy azok rendezésére csakis azután kerül sor, ha Anglia és Franciaország már rendezték Amerikával hasonló ügyüket.

† Szeptember 12-én lép életbe a lengyel szén új behozatali vámjá. Bukarestből jelentik: A lengyel szén behozatali illetékének tonnánként 400 lejre való felemeléséről szóló minisztertanácsi határozat ma jelent meg a „Monitorul Oficial”-ban. Az új tarifa szeptember 12-én lép életbe, addig még a régi 65 lej-es tarifa van érvényben.

† Ma alakul meg a kolozsvári mezőgazdasági kamara. A kolozsvári gazdasági kamara hivatalos megalakulása ma, szombaton délelőtt 9 órakor lesz a gazdasági kamara helyiségében. A megválasztott tagok azonban már tegnap délelőtt összegyűltek és megbeszél-

Figyelmeztetés!

A „PODOL” a legkiválóbb lábápoló szer már az ország minden gyógyszerárában és dro. eriajában kapható s így könnyen meggyőződhetik csodálatos hatásáról. Erős láb- vagy hónaljizadás ellen nincs jobb, sőt hasonló hatású szer sem, mint a közkezdelt „PODOL”. Már kétszeri használat után tökéletes gyógyulás. Ovakodjék az értésten után a „PODOL”-tól.

ték, hogy kiket választanak a vezető állásokba. Az értekezlet megállapodása szerint elnök Flór gazdasági vezérigazgató lesz, azonban felajánlják az elnökséget előzőleg Muresan Septimiu prefektusnak és amennyiben ő igényelné az elnökséget, őt választják meg. Alelnökök: Christea Tibor állategészségügyi felügyelő és Török Bálint, az EGE főtitkára lesznek. Az ügyvezető bizottság elnöke hivatalból a kamara elnöke, alelnökéül Otoi választják meg. A végrehajtó bizottság tagjai közé egy kisebbségi tagot sem sikerül behozni.

TÓZSDE

Szeptember 4-én

A lej: Zürichben 255 00, Párisban 10-50, Budapestben —, Bécsben 349.

Kolozsvár. Délelőtt a piac lanyhán indult, de délutánra erősen megszilárdult. A kereslet fordított arányban nőtt a kínálattal. Az árfolyamok a következők:

Bécs 28-40—28-60, Prága 6 00—6 03, Budapest 345—348, Páris 9-55—9-60, Zürich 39-30—39-40, Newyork 200-00—203 00, London 986—990, Milánó 8-10—8-20.

Zürich. Zárlat: Berlin 123-20, Amsterdam 208-40, Newyork 517-75, London 2500-00, Páris 2425-00, Milánó 2065-00, Prága 1532-00, Budapest 72-55, Belgrád 922-50, Bukarest 255-00—255-00, Varsó 92-50, Bécs 72-95.

Bukarest. Devizák: Páris 9-60, Berlin —, London 988, Newyork 203 00, Milánó 8-15, Zürich 39-30, Bécs 23-50, Prága 6-00, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 770, német márka 49 00, leva 1-48, török lira 116, font sterling 975, francia frank 9-75, svájci frank 38-50, olasz lira 8-00, drachma 3-10, dinár 330, dollár 203-00, lengyel forint 36-00, osztrák shilling 29-00, magyar korona 28-50, cseh korona 6-03, belga frank —, holland forint —.

Ha művészi kiváló fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse **SZÉKELY ÉS RÉTI**

ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortortezel, asztalosok furniárszükségleteiket legolcsóbban itt szerezhetik be

SPORT

A bajnokság premierje

Városi pálya: CFR—Victoria és Haggibbor—Husos. CFR pálya: RMS—KAC és KKASE—KMTE

A holnapi nappal ismét megkezdődnek az 1925—26. évi bajnoki évad bajnoki mérkőzései. A csapatok és intézőik az egyhónapos nyári szünetet ökonómikusan kihasználva, duzzadó, friss reményekkel indulnak a küzdelmekbe. A kolozsvári bajnokság kérdése még talán sohasem volt ennyire nyílt és még soha ennyi tükös favoritja nem volt. A sorsolás által az első fordulóban egymás ellen állított csapatok mérkőzései közül előreláthatólag csak a Victoria és a CFR fognak nehezebb küzdelmet vívni egymással, míg a másik három mérkőzésből a papirformák szerint a Haggibbor, KAC és KKASE fognak győztesként kikerülni. A bíróbizottság tegnap este megtartott ülésén a mérkőzések vezetésére a következő

birákat delegálta: vics. Haggibbor—RMS: Czinczár. Ernő.

Kirekesztették Kochbát az első sportélet vezetői

már számtalanszor tésüknek és határtáradai tudósítónk nek ismét egy oly szerint a szövetség eddig az elsőosztály geti Samsont és egyszerű gesztussal sutba dobásával k mérkőzésekből és lembvétele nélkül midőn egy új na sportegyesületet, mérkőzéseivel ha az elsőosztályu sportpápaiának em dokolatlan itélete dást váltott ki, Kochba pedig kú ben a nagyváradi ellen orvoslást ké

Haggibbor-j

gibbor intézősége játékosait, hogy kávéház emeleti értekezleten okve

SZÍNHÁ

Fanny és a rome vigjátékának Színházban.) Jeron ma élő humoristái ruorában inkább a domináló. Nincs megbocsátás; épolkos szarkazmusátó olykor cinizmusta a cselédkérdés“ ténének mintegy a zolta: figurái inkább nézők mosolyát, nban komikus volt még kevésbé izga elő a kissé lassan túl. És mégis, a színházból, hogy mulatott anélkül, igénybe vette vol témája és cselekt Egy fiatal angol ték egyik csill és verőfény. Am ura kastélyában, a kastélyban s egytől egyig — cselekmény veszt betöltő főkomor hogy „nagy sor családhoz méltó győz a lakáji a dalmasan érezre mus fel-tt. Az e láttuk anyire főlényes stílus sok verőfényt Kemény Lászl egyébként jó v elsőrangú alal szerepében L rendkívül bájo A harmadik f és Lendvay tak. Jók volt epizód-szereplé

 Győződjön meg hogy aján-d-kütygyakat a r a n y, ezüst és brillián-sarukban legolcsóbb-ban nélan szerezheti be.

F. Markovits, Cluj
Wesselényi M.-u. No 20.

Arany ezüst és brilli-
-ás tárgyakban
a legkényesebb igényeket is ki-
-elégítő nagy választék.

IZ
nagy
Nagy vá
mide
szörme

APRÓHIRDETÉSEK

Férjhez adnám 22 éves rokonomat 100 000 lei hozománytal, butorral és ke-lengyével, önálló jobb iparshoz vagy állandó jó állással rendelkező hivatalnokhoz. Leveleket „Szép” jellegre a kiadóba kérek. 9798

Perfekt rövidáros segé-det felvesz „Helios” Főter 7., ugyanott tanuló fi-zetással felvétetik. 9791

Hölgyek figyelmébe!

Mindennemű modern hajmunkák, tambourir vasaszték, kizárólag elő-rendű anyag s készit-mény, L'Oréal-Henné minden színben kap-ható. Megrendelést vi-dékre is eszközölk. Vá-gott hajat kicsinyben és nagyban veszek. — **Mussa Gyula Cluj Str. Memorandului 10**

Komoly gondokódáru vig kedélyű, jó zsidó ház-ból való szőke leánnyal levelemék. Válasz teljes cim-mel és bizalommal „Komoly” jellegre kiadó-ba kéretek. 9787

Nyomdák!

Prima bécsi hen-geranyag és póttanyag, kilója 160 lej. Kapható a „Frater-nitas” nyomdában, Cluj, Str. Baron L. Pop No 10.

Egyszisztenciával bíró jobb iparshoz vagy ke-reskedő adnám 28 éves polgárisan nevelt lányo-mat 150 ezer lei hozo-mánnyal. Leveleket „Fél árva” jellegre a kiadóba kérek. 9785

Engros üzletben fűszer és gyarmatáru szakmábó keresztek egy ügyes és jóméjű segéd, ki-nek jó kézírása van, jó számoló és ügyes eladó. Adják be sajátkezűleg irt pályázatukat fizetési igé-nyeik megjelölésével né-met és magyar nyelvben Deutsch Zsigmond és Tár-sai céghez, Brasov Szom-baton zárva. 9800

MACHSOR

magyar vagy német fordításban, 4 kötetet 350 lejért, 9 kötetet 800 lejért szerezheti be a „SAFRUTH” könyv- és papirkereskedésben Cluj, P. M. Viteazul 39.

Nagyszentmiklóstra érkező vallásos utazók figyelmébe. Jakab Ferenc szálloda és éttermében szigoruan orth. kóser első-rendű és izléses ételek kaphatók, olcsó árak mel-lett. 9748

Szakképzett veskereske-dősegéd, ki a román, né-met nyelvet is bírja, állást keres. Ajánlatok „Vasas” jellegre a kiadóba külden-dők. 9797

Írdessen az Uj Keletben!

48—55 éves, korához il- jó megjelenésű vagyono-s nőnek vagy ni felelősség melle t becsületes vagyón-kezelője vagy üzlet- és élettársa lennék. Levele- ket 61 jellegre a kiadóba kérek. 9783

Weberei Coțmani (Bucovina)

Elegánsan berendezett, külön bejárattal butorozott szoba Főter közelében uri embernek kiadó, kóser el-látással. Ugyanott ebéi és vacsora koszt külön ka-p-ható. Cüm a kiadóban

Commis

der Mode Manufaktur branche tüchtig Ver-kaufser und Auslaga-rangeur fiadet sofor-tige Aufnahme bei Leopold Berkovits & Sohn — Orsova

Hüchel
Firma M. Basch, Dej
Zwirn u. hitte-grosshandlung
9795

Spitzer Abraham
Oradea-Mare
9802

Keresek egy francia, né-met és zongorázni tudó nevelőnt, ki leányomat tanítaná. Cim: Káhn Ig-nác, fakereskedő, Calafete, jud, Cojoena. 9794

Ujévi képeslapokat százanként jól szorti-rszva 350 leiért szál-lítja franco a „SAFRUTH” könyv- és papirkeres- kedés, Cluj, P. Mihai Viteazul 39.

Szászrégenben teljes el-látást kaphat 2—3, jobb házból való iskolágyer-mek okleveles tanitónó-nél. Vallásos nevelés. He-gedőoktatás. Cim a ki-adótan. 9792

Középszkolás vagy felső-iskolás leányokat teljes ellátásra elfogad özv. Katzné, Cluj, Józai-u. 21.

Kimutatás

a Marpa Lanefes (Kó házi bete-eket élelvező) egyesületnek 1925 évi augusztus havi működéséről. Kiosztott ebédek száma 901 adag. Kiosztott tej mennyiség 93 liter. Kiosztott bor mennyiség 14 l ter. — reggeli, — vacs ra. **Bevételek:** Tagdíjak 16 465 lej. Betegek hozzájárulása 595 l-j. Tem-plomi és egyéb hozzájárulások 835 l-j. Ebédek megváltása 729 lej. Adományok 1310 l-j. Tar-talékalapítól (e havi többletkiadás) — lej. Össze-sen 19,934 l-j. — **Kiadások:** Ét lthordásért 4824 lej. Igazg tási költségek 3800 lej. Jutalékokra 2701 l-j. Konyh i kiadások 635 lej. Tejszámla városi betegeknek (46 liter) 426 lej. Segélyek városi betegeknek 2250 lej. Főzésre és egyéb ki-adások 1690 l-j. Egyenleg 3608 lej. — Összesen 19,934 lej. — **Mózes Elek titkár. Neumann Mórné elnök.**

Viszonteladók figyelmébe!

Rasol Express

Német gyártmány! — A legökéletesebb borotválkozó szer

5 klg. vételnél klgja .... L. 20.—
25 " " " " .... L. 18.—
50 " " " " .... L. 16.—

Kapható: 1/4—1/2 és 1 klgos org. csomagban ab raktár. Egész Románia részére kizárólagos lerakat:

STERN S. ENDRE

festékkereskedő cég, — Oradea-Mare, Strada Nicolau Jorga No. 10.

Filmvállalat

más foglalkozás miatt igen előnyös árban, eset-leg hitelbe is **eladó.** Gaumont és Pathé vetítógépek, Paramount filmek és Gildwyn vígjátékok. Vetítógépek, filmköleszönzőberendezés. — Lloyd Express, Cluj.

Aranyér

„Arusol” Goedecke

Aranyér ellen több mint 25 éve a legjobban elis- mert szer. Egyszerű alkalmazás, biztos siker. — Minden fájdalmat azonnal megszüntet és meg-gyógyítja a gyuladt, sebes és vérző helyeket. — Ortvimas alkalmárszektől mentes. Reggel és este egy kupocskára lesz a végébe bevezetve. Minden palikában és drogériában kapható. —

RAKTÁR **F.H. MEES** CALEA-GRIVITEI 61 BUKÁREST

A Tordai Sörgyár Részvénytársaság kiváló minőségű új márkája, a

Király-sör

mindenütt kapható

Használjunk kizárólag

PLANTOL

legjobb nő-végyszirt, mert ez ilszta, egészséges és kiadós!

Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi feilgyelete alatt készült, szigoruan ortodox rituális előírás szerint.

Képviselei: HARTIG & HIENZ Cluj
Str. Juliu Mauiu 8. Telefon 1-18.

Nincs már többé nehézség!

El lett hártva az államva-utaknak a hivatalos lap augusztus 31-iki számában közzétett 774 számú ren-delete által, amely mátol kezdve az ország minden vasuti állomásin megtalálható. Elnálfogva

Jöjjenek Bucurestibe

a román stíliú termékeknek a Parcul Carolban meg-nyilt kiállítására. — 75% engedmény a vasutakon. Semmiféle igazolvány nem szük-séges. A kiindulási állomás n e y féljegy váltandó, a mely a kiállításon eszközölt látározatás alap-ján a visszautazásra is szolgál. A kiállítás csak szeptember 10-ig tart.

Pályázat

A turdai aut. orth. izr. hitközség keres a ragy ünnepekre egy kellemes hangu בעל מוסף előimádkozót. Ajánlkozók ajánlatukat a turdai aut. orth. izr. hitközséghez nyujtka be.

Rados & Co

festék nagykereskedés Cluj

Marx

világhírű lackgyár lerakata

Valódi

nürnbergi ecsetek

vegyi- és földfestékek

Közönségszemélyes és Kiosztóváltókat E. Z. Nyomda Cluj, Strada Bazon L. Pop (volt Brassay-nice) 10 adag

Szerkesztőség hivatal és ny...
Közzétett 774 számú ren-delete által, amely mátol kezdve az ország minden vasuti állomásin megtalálható. Elnálfogva

A Néps

Tegnap délelőt ség új ülészaka é tatják, hogy a ter nyugodt atmoszfé lévő kérdések meg ség volna. Sulyos gátások feje fölé a rok megállapítása A Népszövetség k néhány héttel az Genfben, az érdekel ki jelentésével, am szövetség az ismert zetesen kitolja a m és ezzel a vizsályko dig Törökországnak leumehes Anglia el A mossuli kérdé csak sulyosbitja az a sziriai események nyolult. Kétségteleen török delegátusok re kal érkeztek Genrb szen befolyásolja a hallatszós ágyudörgés általános nyugtalansá nézve, a mi számunk hogy a mossuli ké meg. Ha a török d reménytel kezdenek hogy a sziriai zavarg mandatórius területe képviselői bizonyára megvédeni a maguk nem fogják elmulasz nevezett palesztinai tábornagy, igazi hivat nai akcióira irányít gyelmét.

Ami az európai p trák kérdés az, amely körökben biznak abba ságit az eddiginél megértéssel haligatják diplomaták. Itt első

A Népszövetség tü letes tudósításunk szár A Népszövetség 35 délelött 11 órakor ny sok előzőleg egy titko a napirend huszonhá meg. Nemsokára ezutá nyilvános ülést, amely részt: Chamberlain (Olaszország), Ishii (J Spanyolország), Hyman (Brazília), Uden (Svéd Veverka (Csehszlovákia román delegációban D foglalnak helyet: Titul niszter, Petrescu, Com Elena Vacarescu aszo Mircea Diuvara egyete referensek és Alexander államtitkár. Duca külti kára két héti maradn hogy ezalatt letárgyalj melyek Romániát kül ottóság többi tagjai a radnak.

A mossuli kérdés, a llenére, az első ülésen nem csupán néhány ntették el. Ezután, R niszter és Munir bej tö ésére, a Konstantinápo olgárok és a Nyugattr